

Kan. Stanislovas Krumpļiauskas

Su kun. Alberu Talačka susipažinau būdamas klieriku, 1970 m., gal trečiame ar ketvirtam kurse. Vicerektoriumi paskyrė kun. V. Aliulį, kuris ėnešė gražių naujovių į mūsų gyvenimą. Viena iš tokių – iškylos į kokias nors gražias vietas. Plaukdavom Nemunu, važiuodavome į Vilnių, Labanoro girią. Vicerektorius Aliulis susiskambindavo su klebonais tų parapijų, kurias lankysim, ir mes apžiūrėdavome bažnyčias. Buvo išvyka į Anykščių kraštą, tada pirmą kartą čia ir buvau. Mus sutiko A. Talačka – pasitempęs, toks šviesus. (Beje, jie labai panašūs su kunigu P. Baltuška – ir veido bruožais, ir stotu. Juos ir maišydavo.)

Vedė po bažnyčią ekskursiją. Dar nebuvo vitražų, jis pasakojo, apie planus įtaisyti vitražus, apie bažnyčios tvarkymą. Mums pabrėžė, kad „bažnyčia mėgsta „ciongą“ – ją reikia nuolat vėdinti, stebėti, kad neatsirastų kirvarpų. Parodė Baranausko bareljefą, papasakojo apie jį, apie tai, kad jis šitos bažnyčios nėra matęs, bet tikrai matęs senąsias barokines klausyklas – jas ir mums parodė, parodė senuosius paveikslus „Šv. Laurynas“, „Šv. Augustinas“. Pasakojo ir bažnyčios istoriją, apie tai, kaip altorius degė. Atkreipė dėmesį į tai, kad bažnyčioje langai per du aukštus. Prisiminė, kad Rokiškio bažnyčia labai tamsi, ir tai nėra gerai – „žmonėms ten tik miegot“. O čia norįs, kad būtų šviesu ir gražu, todėl reikėtų vitražų tik viršuje. Daug kalbėjo, ir man net į galvą neatėjo, kad aš kada nors galėčiau dirbti šioje bažnyčioje po Monsinjoro A. Talačkos.

Būdamas vikaru Biržuose, palaikydavau ryšį. Mano klebonas B. Strazdas buvo jo „kursinis“, jie labai bendraudavo. Kartais vienas kitą pakritikuodavo, kun. B. Strazdas sakydavo, kad A. Talačkos būdas ūmus, jis griežtokas – jei kas ko nesuprasdavo, tuoj rėždavo „Aulai!“. Bet man susidarė įspūdis, kad jis buvo ir toks gana tėviškas.

Paprašė manęs per vienus Onos atlaidus (apie 1983 m.) pasakyti Anykščiuose pamokslą – tai buvo retas atvejis, kad klebonas to prašytų vikarą. Aš tada garsėjau savo žodžiu, o dabar laikas bėga, balsas dyla... Atvažiavau tada, žmonių daugybė... Labai geras įgarsinimas buvo, žmonių gausybė, labai daugėjo Komunijos, gausiai išpuošti altoriai lelijomis mane nustebino, jau buvo paaukuotas altorius – kai buvau klierikas, dar nebuvo.

Pasišnekėdavom, atvažiudavo A. Talačka ir į Biržus. Tekėjo Galinytė Lima už lenko. Nustebino jo universalumas, atvažiavo pas mane, vikarą, į Kupiškį – pasikonsultuoti, kaip duoti „šliūbą“ lenkiškai. Jis ir pats mokėjo lenkiškai, ir savo giminę kildino iš lenkų. Gal iš čia ir aristokratiška laikysena, pasitempimas.

Pogrindžio parapijoj Peterburge man reikėdavo tuokti, krikštyti, Mišias aukoti – gal jis tai žinojo, Lenkijos primas Višinskis davė man įgaliojimą, Strazdas apie tai žinojo, gal ir

pasiūlė. Kaip Šv. Raštą skaityt, kaip ištarti žodžius, kaip teisingai artikuliuoti. Buvau nustebintas jo tokio įsigilinimo, uolumo.

Onos atlaidai būdavo Traupy, atvažiudavom su kursiniu Algiu Baniuliu.

Nutrūko ryšiai, kai mane iškėlė į Palatvj. Kartais su A. Talačka susitikdavom, kunigų suėjimuose dalyvaudavome vyskupijose, rekolekcijose, pas tėvą Stanislovą susitikdavom, jis labai palaikydavo ryšį. Rimas Idzelis, Stasys Petrauskas ten lankydavosi.

Atėjo laikas keltis, man žadėjo Svėdasų kraštą. Norėjau tenai – panašus man tas kraštas į mano tėviškę, Zarasų kraštą. Parašė man vyskupas J. Preikšas jau ir dekretą. Atvažiavau, pažiūrėjau, kur gyvensiu, kur tėvukai gyvens, o V. Rabašauskas buvo keliamas į Anykščius. Grįžtu apžiūrėjęs savo paskyrimo vietą ir staiga sužinau, kad mano paskyrimas atšaukiamas, skiriamas į Anykščius klebonu ir vicedekano pareigoms. Sakau, vykdysiu jūsų įsakymą. Taip 1995 metais atvažiavau į Anykščius. Priėmė mane draugiškai, palankiai, sako, reikia naujovių. Užsiminė, kad su vargonais problema – norėjo gerų, koncertinių, bet ne viskas taip ėjosi, kaip norėjosi, R. Gučas jį apgavo – labai skausmingai reagavo. Sakydavo gal Dievas nenori dar, kad tie vargonai būtų... Po jo mirties mes tvarkėm jo korespondenciją ir pamatėm, kad tikrai parapija ir klebonas buvo apgauti ir R. Gučui iškėlėme administracinę bylą. Galėjom kelti ir baudžiamąją bylą, bet vėl nervai, pinigai, advokatų samdymas... Tiek to... Tada su Makštelės pagalba atgabenome naujus vargonus.

Reikėjo kleboniją tvarkyt, o jau jėgų nebeturėjo, norėjo pailsėt. Išsikėlė į savo nuosavus namus su visomis knygomis. Ten buvo jam ramu.

Gavau kultūrinį, dvasinį palikimą. Buvo tiesus, visada sakydavo tiesą, gal todėl ne visada anykštėnams patikdavo. Ir skundų buvo visokių. Buvo meno, kultūros žmogus. Nesileisdavo į visokias intrigas.

Po kunigystės 50-mečio jubiliejaus pasijuto ligos poveikis. Jau užsimiršdavo, nebeatsimindavo kur gyvena. Ilgą laiką buvo dekanas, klebonas, o paskui nebeliko tokio aktyvaus gyvenimo, pasijuto neįgalus, Alzheimerio liga progresavo, tai toks nusiminęs buvo. Bet vis tik iki galo – labai skaidraus žvilgsnio. Labai daug šviesos Anykščiams, žmonėms atnešęs. Visas savo kolekcijas, namą paliko parapijai – jame dabar gyvena kunigas jubiliatas Bronius Žilinskas. Paliko žmonėms, kad galėtų naudotis.

Ir aš mačiau tą kolekciją, kai dar buvo jo namuose. Skundėsi, kad buvo įlindę, kad kažkas ir laužėsi – languose grotos įdėtos. Nieko neišnešė, išsaugojo. Gal pradžioje buvo žadėta kitiems, kurijai, vyskupijai, bet paskui pats įvardijo tiksliai – Šv. Mato bažnyčiai. Po mirties kun. V. Rabašauskas perskaitė testamentą. Dabar gražu, kad kolekcija eksponuojama buvusiuose parapijos namuose.

Pasakojo, kad pirkto paveikslus Leningrade beveik už dyką – sovietmečiu nevertino, dar Rokišky, iš dvaro ištašydavo pijokai ir pardavinėdavo. Rusai irgi dvare pasiautėjo, per langus mėtė, degino, žmonės rinko, o tada dekanui padovanojo, visi gi žinojo, kad meno žmogus, domisi. Jis ir pats bendraudavo su meno mylėtojais. Apie Žmuidzinavičių pasakojo. Bendravo ir su jaunais dailininkais, juos labai palaikydavo. Daug šnekėjo apie V. Žuką, kaip kunigai jo darbų nesupranta, o jis gi jaunas, talentingas. Dar ir vokelį jauniems duodavo. R. Idzelį paglobodavo. Iš tėvo Stanislovo atsiveždavo saulučių ir jas dovanodavo – jei Šventasis Raštas negali pasiekti kiekvieno kiemo, tai gali saulutės, jas reikia dovanoti, lietuviška simbolika turėtų būti kiekvienuose namuose – ne vienam yra davęs.

Tekstus sukauptė palaikydamas tuos, kurie platino tą spaudą. Gaudavo leidinių iš užsienio – perrašydavo mašinėle ir kunigai, ir vienuolės, ir pasauliečiai. Gaudavo iš Amerikos, Vokietijos, atsiųsdavo, atveždavo – visokiais būdais platindavo. Nemažai liko mirusių kunigų knygų – kun. Jurgis Žitkevičius paliko nemažą biblioteką, kun. Jonas Uogintas – nemažai vokiškų knygų. Jis jų nemetė, peržiūrėdavo, išsaugodavo, suvokdamas jų vertę, nes labai domėjosi.

A. Talačka palaikydavo ryšį su Paulium Galaune. P. Galaunės žmona, solistė Adelė Nezabitauskaitė-Galaunienė Kaune kunigus pamokydavo giedoti. Kun. Laimonas Blynas, Dijanos Petrokaitės dėdė kun. Gediminas Šukys pas Galaunienę mokėsi.

Antano Kmieliausko skulptūra „Šventoji Šeima“ buvo sukurta kun. Broniaus Strazdo iniciatyva. Kun. B. Strazdas irgi domėjosi menu, tardavosi su A. Talačka, savo rūpesčius pasakodavosi, idėjomis dalindavosi. Jie abu pažinojo A. Kmieliauską, kartu tarėsi, kurioj vietoj statyt skulptūrą, kad būtų toliau nuo saugumo akių.

Su Anykščių bažnyčios vitražų dailininke Marija Anorte Mackelaite dirbo vitražų meistras Zigmas Laurinaitis, daug kur buvo bažnyčiose jo darbų.

Kun. A. Talačką mėgo ne visi – už griežtumą, bet dauguma mylėjo. Kai mirė, vos ne savaitę buvo pašarvotas, tai ištisai minios ėjo. Mokinių daug buvo, jaunimas gyvą grandinę buvo padaręs, kunigų daug. Labai iškilmingai palaidotas. Nebuvo pompastikos, bet buvo daug nuoširdumo. Laidotuves organizavome su kunigu Simu Maksvyčiu. Visi Anykščių bažnyčios chorai giedojo.

Labai laukė A. Talačka 50 metų kunigystės jubiliejaus. Labai gražiai minėjom, buvo daug iškilių kunigų. Labai mėgo giesmę, kurią jam giedojo per primicijas. Atidžiai klausėsi ir jaudinosi. Priėmimas buvo poilsio namuose, ir giminės dalyvavo. Su giminėmis nelabai palaikydavo ryšį, todėl jie jokių pretenzijų ir nereikšė nei į namą, nei į kolekciją. Name gyveno senas vargonininkas, tada iš jo Talačka buvo nusipirkęs namą, o paskui tą namą paliko parapijai. Labai mylėjo bažnyčią, parapiją, viską jai paliko, nesigviešė jokių turtų.

Nebuvo Dievas, o buvo žmogus. Maldos žmogus, bet ne skrupulatas. Toks šviesus kunigas. Gal net idealas, kunigo pavyzdys. Savo laikysena, savo maldos gyvenimu. Nemėgdavo kelti savojo „aš“, nemėgdavo kai kiti keldavo.

Girdėjau kalbas, kad A. Talačka norėjo, kad aš perimčiau iš jo parapiją, būčiau jo įpėdiniu.

Taurę mėgdavo senovinę, sidabrinę, barokinį arnotą, senąją monstranciją, kuri iš senosios bažnyčios likusi. Ir alba lininė būtinai turėjo būti, nors ir sunkiai skalbdavosi. Ir kamžos lininės turėjo būti. Jeigu kunigas, tai turi būti originalus. Tvarką bažnyčioj mėgo. Labai mylėjo vikarus P. Gabčiukevičių ir P. Budriūną – tai jo mylimiausi vikarai buvo. Kanauninką P. Žiukelį globojo.

Tai buvo iš tų senųjų kunigų, kuriems Bažnyčia buvo viskas. Viskas, ką darė, kuo gyveno, ką užgyveno, buvo Bažnyčiai.

Kan. Stanislovas Krumpliauskas